

Opakovaná lež se nikdy nestane pravdou

V průběhu diskuse okolo změny strategického plánu pro SZP zástupci Asociace soukromého zemědělství opět vystupují nepravdivě k otázce redistributivní platby. Vyjádření, že se ukázalo, že redistributivní platba je nastavená správně, zkrátka nejsou pravdivé. Naopak se potvrzuje, že pravdu jsme měli my, když jsme před takto vysokou redistribucí varovali.

Ministr zemědělství nechal zpracovat Ústavem zemědělské ekonomiky a informací analýzu dopadů nastavení Strategického plánu pro společnou zemědělskou politiku. Tato analýza jednoznačně potvrdila to, před čím jsme varovali, když tato vláda, změnila strategický plán mj. i v nastavení redistributivní platby. Tehdy jsme říkali, že největší dopad tohoto rozhodnutí, bude mít na středně velké zemědělské podniky které jsou hlavními producenty potravin (77% potravin a surovin pro výrobu potravin v Česku produkuje 2000 středních a větších zemědělcům), a také jsou hlavními producenty takzvaných citlivých komodit.

A proč je ten dopad největší? Protože přímá platba přesněji základní podpora příjmu pro udržitelnost (BISS) má plnit základní cíl. Tj. stabilizaci příjmů aktivních zemědělců, a to je nejdůležitější právě v době, když je cena komodit nízko. A jsou to právě střední a větší produkční podniky, které produkují širokou škálu citlivých komodit. Například průměrná velikost stáda dojnic v ČR je na úrovni 300 dojnic a 92% všech dojnic chovají střední a větší podniky. S tím jsou ale také spojené náklady a pokud ceny mléka klesne pod výrobní náklady, je zcela logické, že základní platba pomůže finančně daného chovatele stabilizovat. Pokud ale onu platbu nedostane, nebo je ta platba nízká, tak tuto stabilizační roli přestává hrát a zcela logicky se zemědělci s touto nízkou platbou začnou zbavovat nákladově, organizačně nákladných a ekonomicky složitých výrob. Proto také např. sledujeme prohloubení poklesu ploch sadů u těch velkých pěstitelů a projevuje se to i u dalších komodit.

Zástupci Asociace soukromého zemědělství byl přítomen prezentace této studie ze strany UZEI v senátu a o negativních dopadech na produkční zemědělce moc dobře ví. Přesto ASZ tvrdí opak.

Ani neustále opakování, že dotace byly doposud nastavené ve prospěch velkých podniků není pravdivé. Dotace v českém zemědělství byly a jsou postavené tak, že podporují určité segmenty, komodity, činnosti a ten, kdo je dělá, tak ony dotace pobírá. Proto tvrzení, že velké podniky pobírají či pobírali větší dotace je jednostranné a zavádějící. O čem hovořím? Vytrhnou jenom jednu část, tj. dotace, aniž by se opět bavil o tom, zda jsou na druhé straně také náklady, činnosti a produkce je falešné. Proto si dovolím srovnat podpory z několika pohledů.

Pohled čistě dotační

Když se podíváme na vyhodnocení dat z FADN za rok 2022, tedy před změnou strategického plánu, tak je zřejmé, že nastavení výhodnosti pro velké podpor pro velké zemědělce pravdivé není. Tak například zemědělec do cca 15 ha dostával provozní dotace v celkové výši 12 297 Kč/ha, zatímco zemědělec nad 500 ha 11 832 Kč/ha. Rozdíl byl jak v platbě na plochu (4 966 Kč/ha u malého zemědělce, zatímco zemědělec nad 500 ha 4866 Kč/ha), tak podobně tomu bylo i v dalších dotacích, kdy měl malý zemědělec dotace větší dotace na ANC a čerpal více environmentálních podpor. Zatímco u ANC je jasná degresivita ve prospěch malých zemědělců, tak u agroenvi podpor je to dáno tím, že malí zemědělci dělají více těchto ekologických a dotacemi podporovaných aktivit.

Kde čerpali větší zemědělci větší podporu je oblast podpory citlivých komodit a OZE. Nikoliv však proto, že by měli větší sazby, nýbrž proto že citlivé komodity pěstují, zvířata chovají, a mají více obnovitelných zdrojů. Tady je třeba ale zmínit že spolu s tím že na tyto komodity čerpali podpory, tak ale měli také vyšší náklady, které právě tyto podpory mají kompenzovat. Jinými slovy tvrdit že kvůli tomu mají z větší zemědělci větší podporu je účelová lež která má zakrýt, že ve skutečnosti jejich rentabilita právě díky orientaci na citlivé komodity je menší.

	Zemědělec do hodnoty produkce 8000 EUR	Zemědělec s hodnotou produkce nad 1500000 EUR	Rozdíl
	Kč/ha	Kč/ha	
Dotace provozní celkem	12 297	11 832	465
jednotná platba na plochu 1)	4 966	4 866	100
environmentální dotace	3 285	1 146	2 139
dotace na ANC	1 954	890	1064
dotace na výrobní spotřebu	671	1 264	-593
dotace na externí faktory	131	117	14
ostatní dotace	1 291	3 550	-2 259
- z toho podpory OZE	58	2025	-1967
- celk. podpory na plodiny	158	368	-210
- celk. podpory na zvířata	638	605	33

Zdroj: FADN 2022

Pohled nákladový a produkční

Nyní porovnání obou zmíněných skupin zemědělců z pohledu nákladů. Malý zemědělec měl v roce 2022 celkové náklady na produkci náklady ve výši 28 185 Kč/ ha zatímco velký zemědělec 70 647 Kč/ha. To jasně ukazuje, že orientace velkých zemědělců je na nákladnější produkci, která je právě z tohoto důvodu podporována. Nicméně i tak, je podpora v poměru k produkci menší než u malého zemědělce. Neboli **zatímco u malého zemědělce podpory pokrývaly 44% nákladů, u velkého zemědělce pokrývaly v průměru pouze 17% výrobních nákladů.**

	Zemědělec do hodnoty produkce 8000 EUR	Zemědělec s hodnotou produkce nad 1500000 EUR
	Kč/ha	Kč/ha
Celková produkce	25 026	66 590
Celkové náklady	28 185	70 647
Dotace provozní celkem	12 297	11 832
Provozní dotace na jednotku produkce	0,49	0,18
Provozní dotace na jednotku nákladů	0,44	0,17

Zdroj: FADN 2022

Jinými slovy u malého zemědělce byla každá jedna koruna produkce podpořena 49 haléři dotace, zatímco u velkého zemědělce je tomu pouze 18 haléřů. Připomínám, že tato čísla jsou za rok 2022 to jest před zavedením redistributivní platby. Dnes bude ten rozdíl ještě větší. Pokud tedy někomu přijde tato rozdílná výše podpory jako zvýhodněním velkých zemědělců, tak buď zcela ignoruje ekonomické aspekty zemědělské produkce, anebo účelově lže.

Pohled na dotace investiční

Součástí diskuze o rozdělení podpory mezi jinými zemědělci ty jsou také investiční podpory. Tady velmi často zaznívá, že velcí zemědělci spotřebují z hlediska celkového objemu podpor větší část v porovnání se zemědělci malými. I to je samozřejmě velmi účelový pohled. Správné je porovnat investiční podpory na 1 hektar zemědělské půdy nebo na 1 korunu nákladů každého zemědělce. Když porovnáme objem čerpaných investičních podpor na hektar zemědělské půdy uvidíme, že zatímco malý zemědělec v průměru čerpal investiční dotaci na hektar ve výši 1254 korun/ ha, v případě velkého zemědělce to bylo pouze 505 korun na hektar. Obdobný rozdíl bude i v porovnání investiční dotace na jednotku nákladů. Ani tady tedy není možné říci, že by byli velcí zemědělci nějakým způsobem zvýhodnění. Je to přesně naopak.

	Zemědělec do hodnoty produkce 8000 EUR	Zemědělec s hodnotou produkce nad 1500000 EUR
	Kč/ha	Kč/ha
Dotace investiční	1 254	505

Zdroj: FADN 2022

Pohled přes zaměstnance

Když UZEI porovnává dopady zemědělské politiky na jednotlivé subjekty, často používá pohled čisté přidané hodnoty na přepočteného zaměstnance tj. na AWU. V tomto porovnání vychází výsledek na první pohled výrazně lépe pro velké podniky. Čistá přidaná hodnota/AWU u nich totiž vychází více než 3x větší, konkrétně 306 474 Kč/AWU u malého zemědělce v poměru k 1 112 998 Kč/AWU u toho velkého. Jenže tady je třeba si říci, co přesně znamená čistá přidaná hodnota.

ČPH je zjednodušeně zisk, před zaplacením externích faktorů tj. mezd, úroků a pachtu. A tady je zakopaný pes. Ony nezapočtené externí faktory jsou totiž krajně nevýhodné právě pro velké podniky. Ty totiž hospodaří více na pronajaté půdě (tj. celkový objem jimi vyplaceného pachtu je mnohem větší), mají mnohem více placených pracovníků (tj. celkový objem mezd a sociálních odvodů je u velkých podniků také větší). Jinými slovy výsledek po uhrazení externích faktorů je úplně jiný.

Pokud se ale podíváme na konečný hospodářský výsledek v rámci FADN tvořený tzv. důchodem ze zemědělské činnosti, pak ten je v konečném srovnání na hektar vyšší než u malých zemědělců. 10 022 Kč/ha u malých zemědělců vs. 8 044 u zemědělců velkých. Jsem si samozřejmě vědom toho, že v rámci důchodu ze zemědělské činnosti u fyzických osob, jsou také jejich životní náklady.

	Zemědělec do hodnoty produkce 8000 EUR	Zemědělec s hodnotou produkce nad 1500000 EUR

Důchod ze zem. činnosti Kč/ha	10 022	8 044
Čistá přidaná hodnota/AWU	306 474	1 112 998

Závěrem

Co tedy z výše uvedených srovnání plyne? Že tvrzení o nastavení podpor ve prospěch velkých zemědělců je lživé. Uvedená čísla za rok 2022 jasně ukazují, že velcí zemědělci dostávají v poměru ke své produkci i v poměru ke svým nákladům mnohem menší podporu než zemědělci malí. Také si jasně ukazuje, že velcí zemědělci jsou z této malé podpory by schopni vyprodukovat větší objem produkce. Toto srovnání je samozřejmě ovlivněno konkrétní výši jednotlivých vstupů a také cenami komodit na trhu. Redistributivní platba spolu se zvýšenými náklady na produkci a nízkou cenou komodit teda zcela logicky má tvrdší dopad do středních a větších produkčních zemědělských podniků. Zpochybňovat tento fakt který ostatně potvrzuje i ministr zemědělství a Ústav zemědělské ekonomiky a informací je účelové, zavádějící a lživé. Doufám, že si to politici, kteří budou rozhodovat o změně strategického plánu v nejbližších dnech uvědomí. Zároveň doufám že ve svém rozhodování vezmou na vědomí situaci v sektoru, kdy se především střední produkční podniky přeprořádávají což je jasným důkazem toho, že ekonomika na ně tvrdě dopadá. Zkrátka ani 100 krát opakovaná lež, se pravdou nikdy nestane.

Tento článek nepíšu proto, abych prohluboval příkopy mezi malými a velkými zemědělci, ale nemohu nereagovat na nepravdivá tvrzení ze strany Asociace soukromého zemědělství. Jsem si vědom toho že v současné složité situaci je třeba hledat taková řešení která budou akceptovatelná pro všechny zemědělce a o to se Zemědělský svaz při současných jednáních se zástupci vlády a ministerstva zemědělství snaží.